

Motiv från Gällersta Forngård

Gällersta Forngård. Till vänster "Närkestenen".

Foto Eric Sjöqvist, Örebro läns museums bildarkiv.

hade svårt att acceptera att främmande krafter blandade sig i utformningen av den lokala kulturens bevarande, det var en anledning till att han själv råkade i konflikt med museiherrarna i Örebro.

Mångsidig författare

Saxon var en mångsidig man. I sin ungdom försökte han lancera sig som skönlitterär författare i Strindbergs efterföljd, och fortsatte senare att publicera både romaner och novell- och diktsamlingar. Med stor inlevelse engagerade han sig därtill i nykterhetsrörelsen och blev en ledande men också oppositionell figur inom fredsrörelsen. Ett av flera åtal mot Säningsmannen gällde att Saxon under första världskriget hade uttalat sig alltför kritiskt om den krigiske tyske kejsaren. Han blev också rikskänd som förkämpe för vegetarismen och en livsföring i enlighet med naturens bud, så långt det nu var möjligt.

Skrifter

Förteckningen över Saxons tryckta skrifter är mycket omfattande. Bland de många större eller mindre skrifter som berör hembygden och den folkliga kulturhistorien över huvud taget kan nämnas: *Saga, sägen och sång i Jämtbygd*, *Folkminnen och folkliv i Närke*, *Ur det fordomtima jämtska folklivet*, *Medeltida sockengillan i Närke och deras avläggare*, *Skomakarn, skräddarn och smen*, *Fiskare-Jan* och *Närkingar-*

nes ordspråksbok. Han skrev också en självbiografi med titeln *En tidningsmans minnen*.

Stridbar folkrörelseman som blev mycket uppskattad

Det är inte att ta fel på Saxons starka engagemang. Med sina enkla utgångspunkter gjorde han en märklig karriär från bondson till välbärgad tidnings- och förlagsman. Han anslöt sig till flera framväxande folkrörelser men bevarade till sitt sista år i livet (1935) ett grundläggande intresse för hembygden och dess traditioner och kulturhistoria. Inte minst spännande med Saxon är att han ofta råkade i konflikter därför att han menade att hans meningsfränder var alltför halvhjärtade i sina ställningstaganden. Och det vore fel att säga att han alltid var rättvis i sina omdömen om andra. Men genom sina många skrifter och framför allt genom Säningsmannen kom han att få stor betydelse för tusenden av svenskar i en tid av krig och social oro.

På sin ålders höst fick han också erkännanden från den lärda världen, han belönades med Hazelius-medaljen och blev hedersledamot i Södermanland-Nerikes nation i Uppsala. När Kungl. Gustav Adolfs Akademien grundades bidrog han med en stor penningssumma och blev själv skattmästare där. I Örebro upprättades Stiftelsen Saxons Närkesarkiv dit han donerade sin värdefulla samling av Närkeslitteratur vilken nu förvaras i stadens stadsbibliotek.

En guldgruva med flygbilder

Säkert har många läsare en flygbild över sin gård eller villa. Det var mycket vanligt under flera decennier att olika företag på vinst och förlust fotograferade svenska bygder från luften och sedan gick försäljare omkring och sålde tavlor med dessa bilder. De här bilderna finns arkiverade av företaget Svenska Aero-Bilder AB i Enköping. Dels har de egna bilder dels uppköpta arkiv från andra företag och fortfarande görs flygfotograferingar – mest på beställning. Den som vill kan besöka företaget och få hjälp att leta reda på bilder, som man kan beställa. Det går också att arrangera gruppbesök från en förening, dock inte gärna fler än 10 personer åt gången, annars blir det trångt. Jag fick möjlighet att följa med Vaxholms hembygdsförening på ett besök som var mycket intressant. Tänk om man kunde hitta dessa bilder i Bygdeband, tanken har väckts, men ingenting är digitaliserat och det är ett stort projekt att digitalisera 5 miljoner bilder!

Pererik Öberg på Svenska Aero-Bilder AB visar en flygbild över en gård. Dessa tavlor har sålts i stora mängder under årens lopp. Foto Kjell Nilsson.